Diagnostiek bij geestelijke gezondheidsproblematiek in de eerste lijn

Haio: JACOBS Hans , U.A.
Promotor: VAN DEN BROECK Kris , U.A.
Praktijkopleider: Verbist Rob

Context: Meer en meer zien we psychisch lijden vertaald worden in een hulpvraag, enerzijds door een toename van de psychische klachten zelf ,oa. (in)direct gelinkt aan maatschappelijke fenomenen zoals de COVID-pandemie, alsook door een toegenomen maatschappelijk bewustzijn. Vanzelfsprekend komt ook de eerste lijn hier stijgend mee in aanraking. Diagnostiek, therapeutisch beleid alsook preventieve strategieën zijn afhankelijk van een juiste classificatie en tot op heden wordt daarvoor quasi uitsluitend beroep gedaan op onze categorische benadering door middel van de DSM-5. Niettegenstaande deze zijn waarde bewezen heeft, bestaat er al langer kritiek vanuit het klinisch en wetenschappelijk werkveld omtrent tekortkomingen van deze reductionistische benadering op psychiatrische diagnostiek. Deze veronderstelt veelal dat psychopathologie telkens het gevolg is van een, tot op heden onbekende, (latent aanwezige) onderliggende oorzaak. Bovendien biedt deze theorie onvoldoende antwoord op concordante fenomenen zoals de onmiskenbare prevalentie van comorbiditeit. Prof. Denny Borsboom verlegde in 2008 een eerste steen door het implementeren van de netwerkbenadering in het veld van de psychopathologie, met als belangrijkste vraag hoe deze theorie al dan niet een meerwaarde kan betekenen voor de tekortkomingen in onze huidige manier van classifiëren en beschrijven van psychopathologie. Niettegenstaande het veelbelovend karakter van deze benadering, stelt zich de vraag wat de klinische bruikbaarheid zou kunnen zijn van deze benadering op het domein van psychopathologie binnen de eerste lijn

Onderzoeksvraag: Kan de netwerkbenadering een meerwaarde betekenen voor de eerstelijnszorg bij psychische problemen?

Methode: Een beschrijvende literatuurstudie door middel van een pubmed search. We voerden verschillende exploratieve searches uit en besloten finaal te vertrekken vanuit systematic reviews, van waaruit uiteindelijk 22 artikels weerhouden werden, waarbij een citerend sneeuwbaleffect uiteindelijk leidde tot een totaal van 72 artikels en één boek.

Resultaten: De netwerk benadering biedt een aanvullend frame waarbij de heterogeniteit en psychiatrische comorbiditeit kunnen verklaard worden en tegelijk verklarende handvaten geboden worden voor satellietfenomenen zoals psychiatrische kwetsbaarheid en veerkracht. Volgens deze benadering zijn symptomen immers niet (louter) het gevolg van een onderliggend latent construct, maar liggen de symptomen zélf aan de basis van de aandoening. Een psychopathologische aandoening wordt dan beschouwd als een netwerk van symptomen die met elkaar interageren op een manier die zelfonderhoudend wordt. Naar analogie met de toepassing van de netwerk theorie in sociologisch onderzoek werden verschillende netwerkparameters onderzocht, doch tot op heden kon geen enkele voldoende gevalideerd worden voor een betrouwbare implementatie in de klinische praktijk. Verschillende tekortkomingen van deze benadering werden uitvoerig besproken van waaruit ook aanbevelingen voor verder onderzoek konden worden naar voren geschoven. Niettegenstaande deze onmiskenbare caveats, blijkt de netwerk benadering veelbelovend op gebied van het tot stand brengen van een vernieuwend lexicon en kader voor psycho-educatie naar de eerste (en de nulde) lijn.

Conclusie: Het netwerkmodel voor psychopathologie biedt een model dat zowel de complexiteit als de individuele variatie in psychopathologie kan capteren en beschrijven. Ondanks uitgebreide literatuur blijft tot op heden een belangrijke onduidelijkheid omtrent de valide toepasbaarheid naar het klinisch werkveld. Niettegenstaande deze terechte kritiek en beperkingen, blijft deze benadering veelbelovend voor verder onderzoek en implementatie voor psychische problemen in de eerste lijn.